

УДК 378.147:78.071.2:780.614.131

DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2026.109.08>

Гриненко С. М.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ АНСАМБЛЕВОЇ ГРИ НА ГІТАРІ В СУЧАСНОМУ МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ

У статті проаналізовано процес трансформації традиційних методик викладання ансамблевої гри на гітарі в умовах сучасного мистецького простору. Показано, що історично гітарна ансамблева педагогіка формувалася на засадах академічної камерної традиції, яка передбачала ритмічну точність, інтонаційну узгодженість, структурну дисципліну та орієнтацію на партитуру як провідний регулятор виконавського процесу. Водночас сучасні соціокультурні зміни, стилістична гібридизація музики та інтеграція цифрових технологій у творчі практики зумовлюють переосмислення ustalених підходів. У дослідженні узагальнено, як розширення репертуарного поля за рахунок джазових, популярних, кросоверних і мікротональних творів змінює вимоги до виконавських компетенцій: поряд із точністю зростає значення груву, тембрального балансування, імпровізаційної чуйності та стилістичної відповідності. Проаналізовано вплив сучасних прийомів гри (перкусійні ефекти, tapping, prepared guitar, мікротональні налаштування) на перебудову ансамблевої координації та інтонаційної взаємодії, що потребує нового типу слухового контролю. Окреслено трансформацію репетиційного процесу: від переважно коригувальної моделі до поєднання корекції з дослідницько-експериментальними фазами, в яких випробовуються артикуляційні рішення, фактурні нашарування та альтернативні способи звуковидобування. Показано, що цифрові технології (нотаційні редактори, DAW, запис і онлайн-взаємодія) підтримують самоаналіз і колективне ухвалення інтерпретаційних рішень. Доведено, що сучасна ансамблева гітарна педагогіка не відмовляється від академічних засад, а інтегрує їх у контексті стилістичного плюралізму та нових форм музичної комунікації. Ансамблева гра постає як простір колективного художнього мислення, у межах якого поєднуються виконавська дисципліна, творча ініціатива й спільна музична відповідальність.

Ключові слова: методика, гітара, ансамбль, ансамблеве виконання, музична освіта, трансформація, сучасні техніки гри на гітарі, репертуар, взаємодія.

Стрімка трансформація сучасного мистецького простору суттєво вплинула на структуру, зміст і методи музичної освіти. Зокрема, перегляду зазнає ансамблеве виконавство, яке традиційно розглядається як важлива складова професійної музичної підготовки. Гітарна ансамблева педагогіка, яка історично спиралася на академічно ustalені принципи колективного музикування, сьогодні інтегрує нові художні, технологічні та комунікативні практики. У цьому контексті постає потреба осмислення процесів трансформації традиційних методик викладання ансамблевої гри на гітарі з урахуванням змін у культурному середовищі, освітніх парадигмах та способах музичної взаємодії. Виникає необхідність дослідження того, як традиційні методики викладання гри на гітарі в ансамблі переосмислюються та доповнюються в сучасному мистецькому середовищі. Хоча фундаментальні педагогічні принципи залишаються незамінними, але виникають нові освітні моделі.

Метою статті є аналіз трансформації традиційних методик викладання ансамблевої гри на гітарі в сучасному мистецькому просторі.

Ансамблеве виконавство давно розуміється не просто як технічна дисципліна, а як специфічна форма художньої комунікації. Отже, гра на гітарі в ансамблі є динамічним процесом спільного творення сенсу, а не лише скоординованим виконанням партитури. Подібний підхід підтверджується сучасними емпіричними дослідженнями ансамблевого навчання. А. Скъявіо, М. Кюсснер та А. Вільямон наголошують, що ключовою ансамблевою компетенцією є здатність «слухати та реагувати на інших», що свідчить про інтерактивну природу музичного процесу [12, с. 8]. Педагоги підкреслюють необхідність дотримання ритмічної та інтонаційної точності, балансу голосів та правильності відтворення нотного тексту. В. Грищенко наголошує, що ефективність класичного підліткового гітарного ансамблю залежить від науково обґрунтованої системи організаційно-педагогічних умов, включаючи диференціацію репертуару, формування виконавських навичок та структуровану репетиційну дисципліну. «Одним із дієвих засобів виховного впливу є колективні заняття музикою в підлітковому класичному ансамблі гітаристів, які виховують у підлітків такі якості, як відповідальність, ініціативність, самоаналіз, саморегуляція, толерантність» [1, с. 16]. Ансамбль у цій моделі функціонує як освітня система з чітко визначеними ролями та прогресивним технічним розвитком. Задля того, щоб це реалізовувалось, необхідний аналіз музичного твору. Про ці аспекти гітарного виконавства зазначає в своєму дослідженні Айс Б. Рістескі [10]. Осмислення музики розглядається ним не як абстрактна теоретична діяльність, а як жива частина процесу навчання, у якому поєднуються технічна підготовка, естетичне чуття та індивідуальний досвід виконавця. Особлива увага приділяється поетапності розвитку аналітичного мислення.

В. Ілляшенко визначає гітарний ансамбль у загальноосвітніх закладах як форму організованої музично-освітньої діяльності, спрямованої на естетичне формування та колективну відповідальність. Акцент робиться на узгодженому ритмі, єдиній артикуляції та дисциплінованому відтворенні темпу. «У той же час гра в ансамблі виховує у виконавця ряд цінних професійних якостей – вона дисциплінує щодо ритму, дає

відчуття потрібного темпу, сприяє розвитку мелодичного, поліфонічного, гармонічного слуху, виробляє впевненість, допомагає домогтися стабільності у виконанні. Так відомо, коли в сольній грі учень виступає невпевнено, «заїкаючись», погравши в ансамблі, він вже впевненіше може виконати твір» [2, с. 9]. Традиційна методологія навчання ансамблевій грі на гітарі формувалася завдяки принципам камерної музики, запозиченими з європейської консерваторської практики. Її центральною передумовою була структурна згуртованість, де ансамбль розглядався як організована звукова система, що керується ритмічною точністю, динамічною ієрархією та суворим дотриманням партитури. Західна класична виконавська культура здавна надавала перевагу ідеї про те, що музичний твір існує як фіксована сутність, яка має бути точно реалізована у виконанні. В ансамблевій гітарній методиці це перетворилося на модель репетицій, зосереджену на синхронізації, контролі балансу та інтерпретаційній відповідності. Партитура функціонувала як основний авторитет.

Ці принципи залишаються фундаментальними, проте сучасна художня практика все більше висуває на перший план інтерпретаційну свободу, стилістичне розмаїття та імпровізаційні елементи. Сучасний музичний простір характеризується глобалізацією, гібридизацією жанрів та інтеграцією цифрових технологій у творчі процеси, що впливає й на музичну освіту. У контексті навчання ансамблевій грі на гітарі цей поворот проявляється в розширенні репертуару за рахунок включення джазових, популярних творів, а також використанні онлайн-платформ для співпраці, програмного забезпечення для нотації та мультимедійних ресурсів. Сьогодні змінюється не існування інтерпретації, а ступінь її впливу та розподілу між учасниками. К.Е. Барні підкреслює, що навчальна модель, побудована навколо колективної гри, переорієнтовує фокус із індивідуальної технічної підготовки на «колективну музикальність та спільну інтерпретаційну відповідальність» [7, с. 22]. У сучасній мистецькій практиці гітарні ансамблі все частіше трансформують текст, адже аранжування часто адаптуються або колективно модифікуються. У джазових колективах партитура може служити лише структурною основою, а не приписним текстом, внаслідок чого ансамблева гітарна педагогіка зміщується від виконання до участі. А. Кріч, К. Жуков та М.С. Барретт визначають сучасну музичну освіту як «спільне творче навчання», в якій знання формується через спільну практику, взаємодію та рефлексію [8, с. 2]. Автори підкреслюють, що педагог у такій моделі виступає радше фасилітатором творчого процесу, ніж директивним керівником.

Розширення репертуару відіграє вирішальну роль у цій трансформації. Класичні транскрипції тепер виконуються поряд з латиноамериканськими ритмами, джазовими стандартами, кіномузикою та кросовер-композиціями. Навчальні збірки для ансамблів початківців та середнього рівня, такі як збірки Л. Сікорської, вже демонструють стилістичну диверсифікацію, де наявні свінгові ідіоми, ударні техніки, аранжування українських народних творів [3]. Кожна стилістична сфера вимагає різних ансамблевих компетенцій: координація на основі групу, тембральне поєднання, імпровізаційна чуйність. Дослідження Дж. Р. Крамера засвідчує, що участь у класичних гітарних ансамблях сприяє розвитку слухових навичок, читанню з листа та імпровізаційній компетентності [9, с. 36]. Таким чином, розширення стилістичного поля безпосередньо впливає на структуру виконавських умінь.

Ще одна значна трансформація стосується організації репетицій. У традиційній академічній практиці репетиції були переважно коригувальними, де помилки виявлялися та усувалися шляхом повторення. Сучасна методологія все частіше включає дослідницькі фази – експерименти з артикуляцією, нашаруванням голосів, альтернативними способами звуковидобування. Цифрові технології ще більше змінюють стратегії ансамблевої гри. Р. К. Родрігес та В. Мароне відзначають, що технологічні інновації «порушили традиційні підходи до викладання та навчання грі на гітарі», зміщуючи акцент від виключно інституційної моделі навчання до гібридних, мережевих та цифрово-медійованих форматів [11, с. 86]. Нотаційне програмне забезпечення дозволяє студентам робити аранжування, цифрові аудіо робочі станції (Digital Audio Workstation – DAW) дозволяють експериментувати з тембром, а технології запису роблять репетиційні процеси придатними для самоаналізу. Ансамбль стає одночасно виконавським колективом і творчою лабораторією. В. Грищенко в своєму дослідженні окреслює результати розробки та впровадження в практику нового методу «роботи ансамблю на основі «мідіграми» (спеціального запису в комп'ютері музичного матеріалу, який створено відповідно до задач навчального процесу), що дозволяє не тільки ефективно готуватися учню до гри в ансамблі, але і суттєво скоротити час на його підготовку» [1, с. 15].

Трансформація ансамблевої гітарної гри відбувається і завдяки необхідності впровадження нових прийомів гри, які виникають внаслідок опанування сучасних творів, де нема кантиленно-орієнтованої моделі звуковидобування. Як демонструє О. Таран, сучасні гітарні техніки (*golpe, slap, tapping*), використання *body percussion, prepared guitar* фундаментально змінюють інтерпретаційну парадигму, зміщуючи її в бік ритмічно-текстурного мислення. «Результати дослідження засвідчили, що використання цих технік сприяє переходу від суто кантиленної моделі інтерпретації до текстурноритмічного та поліфонічного мислення. Водночас розширення виконавського арсеналу створює низку викликів, пов'язаних із балансуванням гучності, координацією незалежних рухів рук» [4, с. 70]. Це спостереження є методологічно важливим. Коли такі техніки входять в ансамблеву практику, координація перестає бути суто метричною. Вона стає жестовою, ударною та тембральною. Єдність ансамблю тепер повинна враховувати щільність атаки, просторову артикуляцію та багатшарову текстуру.

М. Трянов, аналізуючи репертуар мікротонального гітарного ансамблю, показує, що розширені техніки (мікротональна скордатура, бі-тон, глісандо, препарування) змінюють принципи інтонації ансамблю. Традиційна модель рівнотемпераментної координації стає недостатньою. Методологія повинна враховувати гнучку взаємодію налаштувань та нові форми гармонійного прослуховування. «В ансамблі мікротоновість реалізується значно ефективніше, ніж у сольному виконавстві – комбінація традиційно та мікротонно налаштованих гітар надає змогу композитору використовувати широкий спектр мікротонових систем (треть-, чвертьтони та різноманітні *edo* – рівномірні розподіли октави)» [5, с. 116]. Таким чином, сучасний репертуар, як, наприклад, композиції А. Кастілья-Авілі не просто збагачує ансамблеву палітру, а дестабілізує старі педагогічні припущення. У традиційній методології ансамблеві партії часто організовувалися ієрархічно (мелодія-акомпанемент). Сучасні аранжування все частіше розподіляють тематичний матеріал горизонтально, вимагаючи діалогічної взаємодії, а не підтримуючої субординації.

Ансамблеве навчання включає формування специфічних навичок: колективного слухання, гнучкості темпу, динамічної координації та стилістичної усвідомленості. Однак сучасна ансамблева педагогіка розширює ці компетенції в бік рефлексивного слухання. Дослідження Ф. Апро та Д. Зібеналера показало, що навчання «на слух» демонструє статистично вищі результати порівняно з виключно нотним підходом [6, с. 244–246], що свідчить про доцільність інтеграції слухового моделювання в ансамблеву практику. Якщо попередня методологія була спрямована переважно на стабільність, сучасна практика інтегрує нестабільність як контрольований художній ресурс (гнучкість рубато, ритмічне зміщення, мікроінтонаційні зрушення). Це являє собою не відмову від дисципліни, а її трансформацію.

Таким чином, трансформація методології традиційного гітарного ансамблю в сучасному мистецькому просторі може бути охарактеризована наступним чином. Вона заснована на збереженні структурної репетиційної дисципліни, інтеграції розширеної технічної лексики, адаптації до розширених інтонаційних систем. Для неї притаманний репертуарно-стильовий плюралізм та підвищена рефлексивність. Ансамблева гра на гітарі еволюціонує від дисципліни скоординованого відтворення до лабораторії стилістичних переговорів, тембральних експериментів та розподіленої музичної відповідальності.

Висновки. Аналіз трансформації традиційних методик викладання ансамблевої гри на гітарі засвідчує, що сучасний мистецький простір суттєво розширює межі класичної педагогічної моделі, не руйнуючи її фундаментальних основ, а переосмислюючи їх відповідно до нових художніх та освітніх реалій. Традиційна ансамблева методика, сформована на засадах академічної камерної культури, зберігає своє значення у питаннях ритмічної точності, інтонаційної узгодженості, структурної дисципліни та ролі партитури як організуючого чинника. Проте сучасна практика демонструє зміщення акценту з нормативного відтворення на комунікативну взаємодію, інтерпретаційну гнучкість і спільну музичну відповідальність.

Установлено, що ансамблева педагогіка поступово переходить від централізованої моделі керівництва до форм спільного творчого конструювання, у яких педагог виступає фасилітатором процесу, а не виключним носієм інтерпретаційної істини. Важливою складовою трансформації є розширення репертуарного поля, що охоплює джазові, популярні, кросверні та мікротональні твори. Це зумовлює появу нових технічних і координаційних завдань, інтеграцією розширених прийомів звуковидобування. Таким чином, ансамблева взаємодія набуває не лише метричної, а й жестової, тембральної та інтонаційно-гнучкої природи.

Окремим чинником змін виступає цифровізація освітнього процесу. Використання нотаційного програмного забезпечення, аудіоредакторів, записувальних технологій і віртуальних платформ співпраці перетворює ансамбль на багатовимірний простір творчої лабораторії, де поєднуються виконавська, аналітична й композиторська активність. Технологічна інтеграція сприяє підвищенню самостійності студентів, розвитку навичок самоаналізу та розширенню форм ансамблевої комунікації.

Використана література:

1. Грищенко В. І. Методика організації та роботи підліткового класичного ансамблю гітаристів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2003. 20 с.
2. Ілляшенко В. Методика організації та функціонування ансамблю гітаристів у загальноосвітній школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Полтава, 2018. 20 с.
3. Сікорська Л. П'єси та ансамблі для гітари : навчальний репертуар. Київ : ДНМЦЗКМО, 2021. 64 с.
4. Таран О. Сучасні техніки та специфіка їх застосування в інтерпретації репертуару для класичної гітари. Наукові збірки Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. 2025. Вип. 54. С. 66–73.
5. Трянов М. А. Мікротоновість у творах для гітарного ансамблю Агустіна Кастілья-Авілі. Культура України. 2023. № 80. С. 110–117.
6. Apro F., Siebenaler D. Teaching guitar: A comparison of two methods. *Revista Música Hodie*. 2016. Vol. 16, No. 2. P. 161–170.
7. Barney C. E. *Pluribus Unum: A Comprehensive Ensemble-Based Guitar Method* : doctoral dissertation. Indiana University, 2023.
8. Creech A., Zhukov K., Barrett M.S. Signature Pedagogies in Collaborative Creative Learning in Advanced Music Training, Education and Professional Development: A Meta-Synthesis. *Frontiers in Education*. 2022. Vol. 7. Article 929421. DOI: <https://doi.org/10.3389/educ.2022.929421>
9. Kramer J. R. The effects of classical guitar ensembles on student self-perceptions and acquisition of music skills. *Texas Music Education Research*. 2012. pp. 33–44.
10. Risteski I. V. A new guitar teaching philosophy. *Acta Universitaria*. 2008. Vol. 18, No. 1. pp. 33–49.

11. Rodriguez R. C., Marone V. Guitar learning, pedagogy, and technology: A historical outline. *Social Sciences and Education Research Review*. 2021. Vol. 8, No. 2. pp. 9–27. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5784696>
12. Schiavio A., Küssner M. B., Williamon A. Music teachers' perspectives and experiences of ensemble and Learning Skills. *Frontiers in Psychology*. 2020. Vol. 11. Article 291. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00291>

References:

1. Hryshchenko V. I. (2003) *Metodyka orhanizatsii ta roboty pidlitkovoho klasychnoho ansamblu hitarystiv* [Methodology of organization and work of a teenage classical guitar ensemble]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian]
2. Illiashenko V. (2018) *Metodyka orhanizatsii ta funktsionuvannia ansamblu hitarystiv u zahalnoosvitnii shkoli* [Methodology of organization and functioning of a guitar ensemble in a general education school]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk. Poltava. 20 s. [in Ukrainian]
3. Sikorska L. (2021) *Piesy ta ansambli dlia hitary* [Pieces and ensembles for guitar]: navchalnyi repertuar. Kyiv: DNMTSZKMO. 64 s. [in Ukrainian]
4. Taran O. (2025) *Suchasni tekhniky ta spetsyfika yikh zastosuvannia v interpretatsii repertuaru dlia klasychnoi hitary* [Contemporary techniques and specificity of their application in the interpretation of classical guitar repertoire]. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii im. M. V. Lysenka*. Vyp. 54. S. 66–73. [in Ukrainian]
5. Trianov M. A. (2023) *Mikrotonovist u tvorakh dlia hitarnoho ansamblu A. Kastilia-Avily* [Microtonality in works for guitar ensemble by A. Castilla-Ávila]. *Kultura Ukrainy*. № 80. S. 110–117. [in Ukrainian]
6. Apro F., Siebenaler D. (2016) *Teaching guitar: A comparison of two methods*. *Revista Música Hodie*. Vol. 16, No. 2. Pp. 161–170.
7. Barney C. (2023) *E Pluribus Unum: A Comprehensive Ensemble-Based Guitar Method*: doctoral dissertation. Indiana University.
8. Creech A., Zhukov K., Barrett M. S. (2022) *Signature pedagogies in collaborative creative learning in advanced music training, education and professional development: A meta-synthesis*. *Frontiers in Education*. Vol. 7. Article 929421.
9. Kramer J. R. (2012) *The effects of classical guitar ensembles on student self-perceptions and acquisition of music skills*. *Texas Music Education Research*. Pp. 33–44.
10. Risteski I. B. (2008) *A new guitar teaching philosophy*. *Acta Universitaria*. Vol. 18, No. 1. Pp. 33–49.
11. Rodriguez R. C., Marone V. (2021) *Guitar learning, pedagogy, and technology: A historical outline*. *Social Sciences and Education Research Review*. Vol. 8, No. 2. Pp. 9–27.
12. Schiavio A., Küssner M. B., Williamon A. (2020) *Music teachers' perspectives and experiences of ensemble and learning skills*. *Frontiers in Psychology*. Vol. 11. Article 291.

S. Grynenko. Transformation of traditional methodologies of teaching guitar ensemble performance in the contemporary artistic space

The article analyzes the transformation of traditional methodologies in teaching guitar ensemble performance within the contemporary artistic space. Historically, guitar ensemble pedagogy was built on academic chamber traditions, emphasizing rhythmic precision, intonational coherence, structural discipline, and strict adherence to the score. However, contemporary sociocultural shifts, stylistic hybridization, and digital integration necessitate a reconsideration of these established approaches.

The study summarizes how expanding the repertoire through jazz, poplar, crossover, and microtonal works reshapes core competencies. Alongside technical accuracy, emphasis is now placed on groove-based coordination, timbral balance, improvisational responsiveness, and stylistic appropriateness. The influence of modern techniques – percussive effects, tapping, prepared guitar, and microtonal systems – is examined as a factor reconfiguring ensemble interaction and requiring a new level of auditory control.

The rehearsal process is redefined as a shift from purely corrective models to a blend of correction and experimental exploration. This involves testing articulation strategies, textural layering, and alternative sound production. Furthermore, digital technologies (notation software, DAWs, and online platforms) are shown to support self-analysis and collective decision-making.

The study concludes that contemporary pedagogy does not reject academic foundations but integrates them into a context of stylistic pluralism. Ensemble performance emerges as a space for collective artistic thinking, where discipline, creative initiative, and shared responsibility coexist.

Key words: methodology, guitar, ensemble, ensemble performance, music education, transformation, contemporary guitar techniques, repertoire, interaction.

Дата першого надходження статті до видання: 27.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу
CC BY 4.0